

พื้นที่ทำการศึกษ

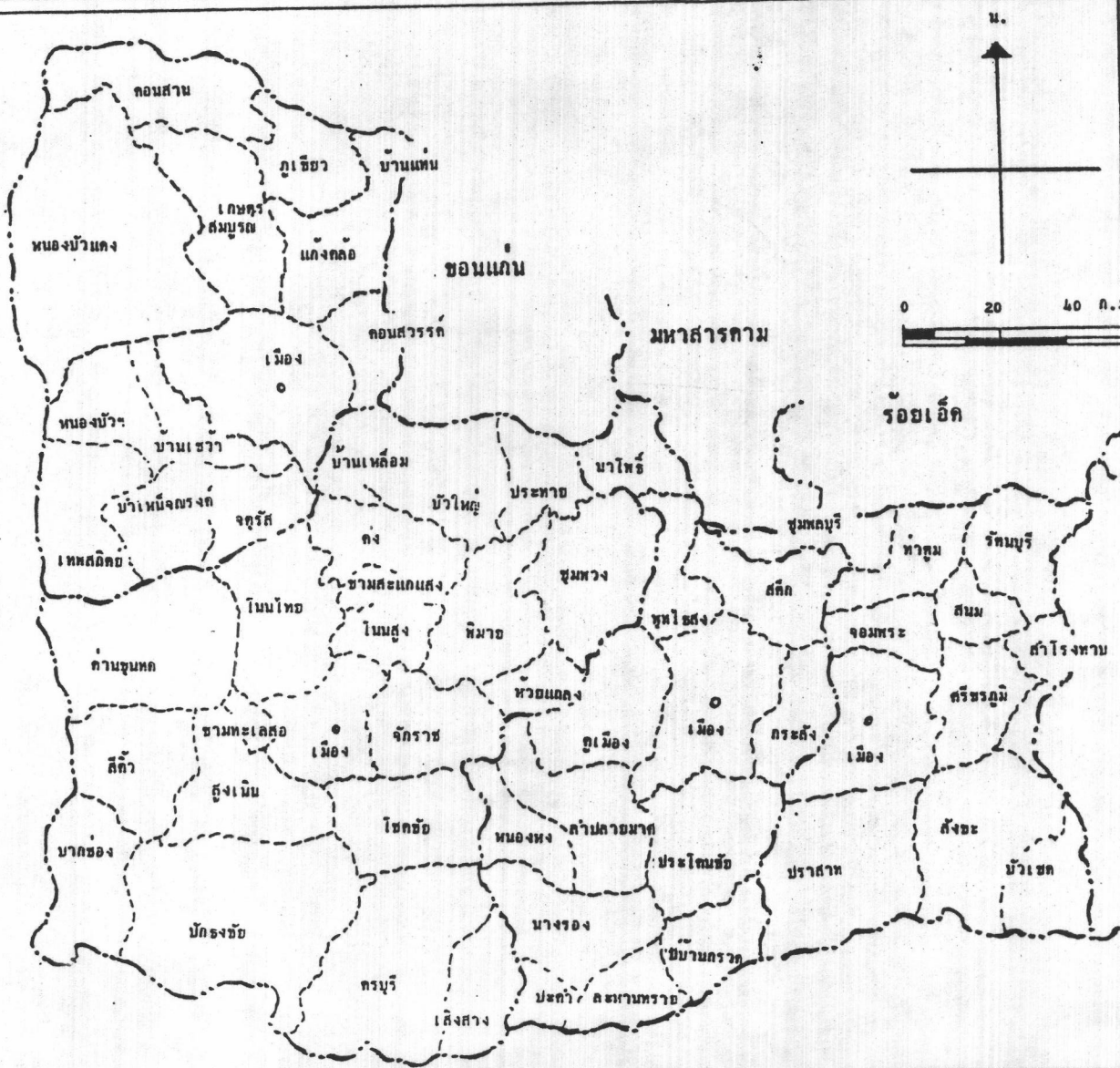
การศึกษาลำดับตักย์และ เขตการให้บริการของสถานบริการสาธารณสุข ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา จำเป็นต้องทราบข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และนำไปพิจารณาการวิเคราะห์ในบทต่อไป ข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2531 การวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สำหรับการแจกแจงและสรุปภาพทั่วไปของพื้นที่ทำการศึกษสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

1.1 เขตบริการสาธารณสุขที่ 3 ประกอบด้วยพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา (21,499.513 ตารางกิโลเมตร) จังหวัดชัยภูมิ (11,778.287 ตารางกิโลเมตร) จังหวัดบุรีรัมย์ (10,321.885 ตารางกิโลเมตร) และจังหวัดสุรินทร์ (8,261.169 ตารางกิโลเมตร) (กองปกครองท้องที่ 2531: 412-413) รวมพื้นที่ทั้งหมด 51,860.856 ตารางกิโลเมตร ดังปรากฏเขตพื้นที่รับผิดชอบบนแผนที่ที่ 1

1.2 เขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา เทศบาลเมืองนครราชสีมาเป็นพื้นที่ที่ตั้งของสถานบริการสาธารณสุขที่ทำการศึกษในครั้งนี้ มีพื้นที่ 37.5 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 193,642 คน เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2531 ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 5,163.78 คนต่อตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ 255 กิโลเมตร และห่างโดยทางรถไฟ 264 กิโลเมตร

เมืองนครราชสีมา มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่น ด้วยเส้นทางรถยนต์และรถไฟได้โดยสะดวก การคมนาคมที่มีผู้นิยมใช้มาก คือ การคมนาคมทางรถยนต์ เนื่องจากการคมนาคมทางรถยนต์สะดวกและรวดเร็วกว่า เส้นทางหลักที่ใช้ติดต่อกับชุมชนภายนอก คือ ถนนมิตรภาพหรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 เป็นเส้นทางที่ใช้ติดต่อกับจังหวัดในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รองลงมาคือเส้นทางหมายเลข 24 (โชคชัย-เดชอุดม)

แผนที่ที่ 1
แผนที่แสดงเขตบริการสาธารณสุขที่ 3
เครื่องหมาย
- - - - - เส้นแบ่งเขตจังหวัด
- - - - - เส้นแบ่งเขตอำเภอ

เป็นเส้นทางที่ใช้ติดต่อกับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การเดินทางติดต่อของผู้ที่ต้องการเดินทางมายัง เมืองนครราชสีมา มีเส้นทาง เคนรถประจำทางที่เป็นรถโดยสารประจำทางธรรมดา และที่เป็นรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ มีความสะดวกในการเดินทางและมีจำนวนเที่ยวรถเป็นจำนวนมาก ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เส้นทางรถโดยสารประจำทางและจำนวนเที่ยวรถที่เดินทางระหว่างจังหวัดนครราชสีมา กับจังหวัดอื่น

สายรถประจำทาง	ชื่อเส้นทาง	จำนวนเที่ยว	
		ต่อวัน	ระยะทาง (ก.ม.)
21	นครราชสีมา-กรุงเทพฯ	21	256
31	กรุงเทพฯ-สุรินทร์	27	198
1302	นครราชสีมา-ปากช่อง	23	90
263	นครราชสีมา-พญาไทสง	8	140
266	บักธงชัย-กบินทร์บุรี	3	112
108	นครราชสีมา-ลพบุรี	4	212
285	นครราชสีมา-อุบลราชธานี (ข)	7	416
262	นครราชสีมา-ศรีเชียงใหม่	5	390
502	นครราชสีมา-ยโสธร	8	323
141	นครราชสีมา-เพชรบูรณ์	8	302
204	นครราชสีมา-ชัยภูมิ	10	120
518	นครราชสีมา-ลำปาง	8	158
208	นครราชสีมา-บ้านเหลื่อม	6	88
541	นครราชสีมา-ด่านขุดทด	6	185
548	นครราชสีมา-บ้านหนองสว่าง-ลำปาง	6	167
121	นครราชสีมา-นครสวรรค์	3	383
273	นครราชสีมา-บุรีรัมย์	26	155

ตารางที่ 3 (ต่อ)

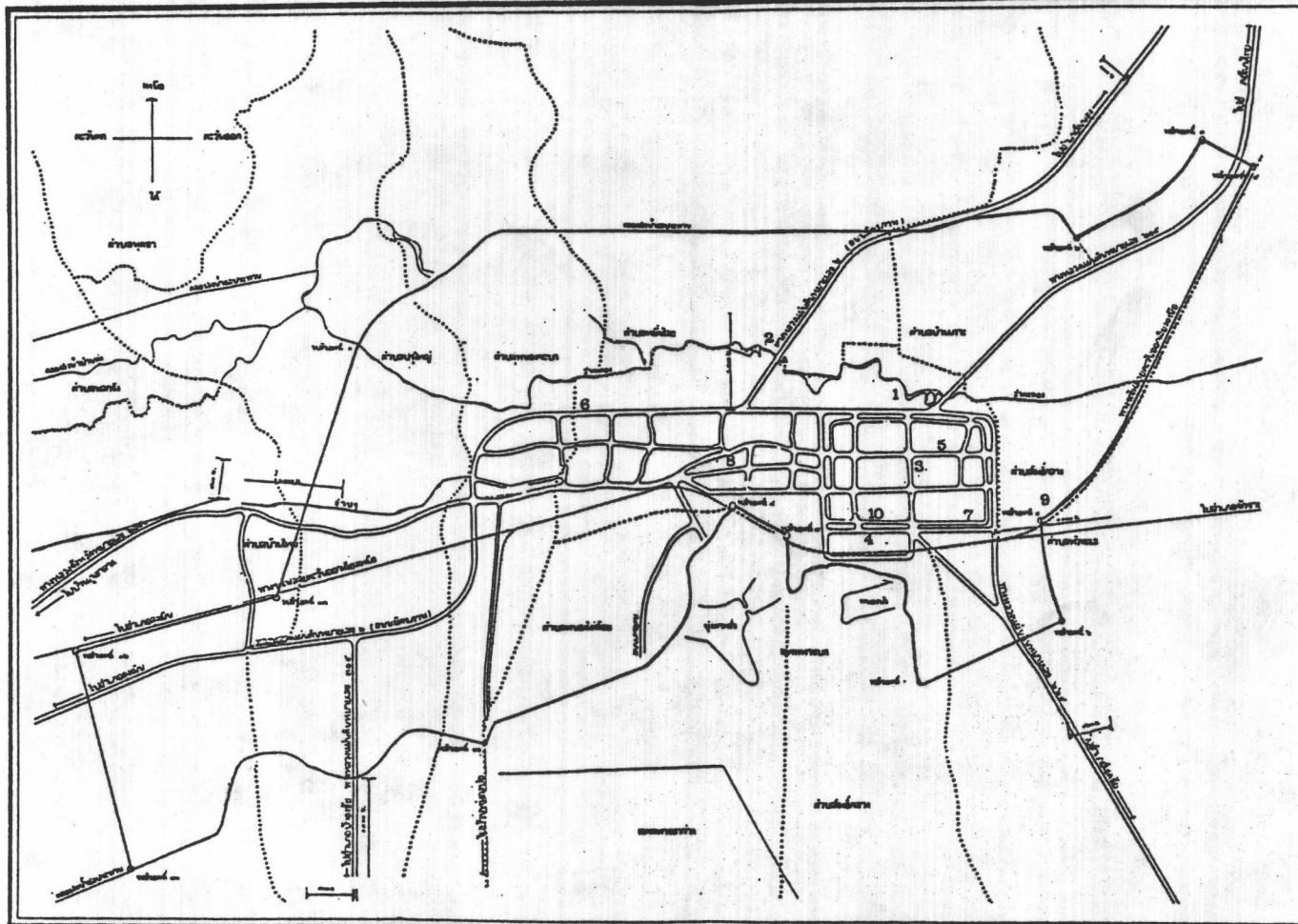
สายรถประจำทาง	ชื่อเส้นทาง	จำนวนเที่ยว ต่อวัน	ระยะทาง (ก.ม.)
210	นครราชสีมา-ขอนแก่น	13	188
211	นครราชสีมา-อุดรธานี	4	52
270	บัวใหญ่-ขอนแก่น	4	111
267	นครราชสีมา-ระยอง	3	382
265	นครราชสีมา-ชลบุรี	3	280
274	นครราชสีมา-สุรินทร์	6	195
340	นครราชสีมา-จันทบุรี	3	352
635	นครราชสีมา-เชียงใหม่	4	777
4200	นครราชสีมา-จักราช	10	41
4156	พิมาย-ห้วยแถลง	10	32
4155	นครราชสีมา-หนองบุญนาถ	8	79
1309	นครราชสีมา-ครบุรี	10	60
1306	นครราชสีมา-โนนไทย	6	29
4142	นครราชสีมา-บ้านบึง	6	40
1301	นครราชสีมา-สูงเนิน	10	34
1303	นครราชสีมา-ปักธงชัย	20	37
1305	นครราชสีมา-พิมาย	30	58
1308	นครราชสีมา-บ้านใหญ่	10	102
1311	นครราชสีมา-โนนสูง	16	36
1313	นครราชสีมา-ขามทะเลสอ	12	21
4234	นครราชสีมา-ท่าช้าง	16	18

ตารางที่ 3 . (ต่อ)

สายรถประจำทาง	ชื่อเส้นทาง	จำนวนเที่ยว ต่อวัน	ระยะทาง (ก.ม.)
1307	นครราชสีมา-โชคชัย	18	32
1310	นครราชสีมา-สีคิ้ว	10	45

ที่มา : สำนักงานบริษัทขนส่งจำกัด สถานีนครราชสีมา 2532.

นอกจากจะมีความสะดวกในการเดินทางด้วยรถยนต์ ที่ผ่านเมืองนครราชสีมาแล้ว การเดินทางด้วยรถไฟก็ได้รับความนิยมในการเดินทางเช่นกัน เพราะเมืองนครราชสีมา มีเส้นทางคมนาคมทางรถไฟไปยังต่างจังหวัดแยกเป็น 2 เส้นทาง คือ เส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน มีปลายทางอยู่ที่จังหวัดหนองคาย และเส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ปลายทางอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนเที่ยวและเวลาเดินทางดังแสดงในตารางที่ 4 และสำหรับการเดินทางภายในจังหวัดนครราชสีมา นั้น มีบริการรถโดยสารประจำทางที่ให้บริการตามเส้นทางต่าง ๆ จำนวน 11 สาย นอกจากนั้นยังมีรถรับจ้างประเภทรถสองแถวและสามล้อรับจ้างจำนวนมาก ที่จะให้บริการได้อย่างทั่วถึง ดังแสดงในแผนที่ที่ 2

แผนที่ที่ 2

แผนที่แสดงที่ตั้งของสถานบริการสาธารณสุขที่ทำการศึกษา

- 1 โรงพยาบาลมหาชนกรราชสิมา
- 2 โรงพธบาล เซ็นต์แมรี่
- 3 โรงพธบาล ป.แพทย์
- 4 โรงพธบาล เฉลิมชัย
- 5 โรงพธบาล สาคราเวช
- 6 โรงพธบาล มิตรภาพ โปลีคลินิก
- 7 คลินิกกลาง สาธารณสุขจังหวัด (คลินิกกลาง สสจ.)
- 8 ศูนย์บริการสาธารณสุขโพธิ์กลาง
- 9 ศูนย์บริการสาธารณสุขทุ่งสว่าง
- 10 สภานักาชาติ 4 นครราชสิมา

0 2.5 5.5 7.5 ก.ม.

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจ

ตารางที่ 4 การคมนาคมโดยทางรถไฟที่ผ่านจังหวัดนครราชสีมาทั้ง เข้าย่านและ เขี้ยวล่าง

ขบวนรถ	สถานีต้นทาง/ปลายทาง	เวลาออก	เวลาถึง นครราชสีมา	เวลาออก นครราชสีมา	สถานีปลายทาง	เวลาถึง	หมายเหตุ
ด่วน	กรุงเทพฯ-อุบลราชธานี	21.00 น.	1.45 น.	1.50 น.	อุบลราชธานี	6.30 น.	
	อุบลราชธานี-กรุงเทพฯ	19.35 น.	0.21 น.	0.26 น.	กรุงเทพฯ	5.15 น.	
ด่วน	กรุงเทพฯ-หนองคาย	20.30 น.	1.11 น.	1.21 น.	หนองคาย	6.35 น.	
	หนองคาย-กรุงเทพฯ	19.10 น.	0.30 น.	0.40 น.	กรุงเทพฯ	5.35 น.	
รถเร็ว	กรุงเทพฯ-หนองคาย	19.00 น.	23.47 น.	23.57 น.	หนองคาย	5.45 น.	
	หนองคาย-กรุงเทพฯ	16.05 น.	23.54 น.	0.04 น.	กรุงเทพฯ	5.05 น.	
รถเร็ว	กรุงเทพฯ-อุบลราชธานี	6.05 น.	11.41 น.	11.46 น.	อุบลราชธานี	17.30 น.	
	อุบลราชธานี-กรุงเทพฯ	6.35 น.	11.38 น.	11.43 น.	กรุงเทพฯ	16.30 น.	
รถเร็ว	กรุงเทพฯ-หนองคาย	18.45 น.	23.28 น.	23.33 น.	หนองคาย	4.40 น.	
	หนองคาย-กรุงเทพฯ	18.20 น.	23.33 น.	23.40 น.	กรุงเทพฯ	4.40 น.	
รถธรรมดา	กรุงเทพฯ-อุบลราชธานี	7.15 น.	13.36 น.	13.41 น.	อุบลราชธานี	20.15 น.	
	อุบลราชธานี-กรุงเทพฯ	7.00 น.	13.31 น.	13.18 น.	กรุงเทพฯ	19.00 น.	
รถธรรมดา	กรุงเทพฯ-อุบลราชธานี	15.25 น.	21.01 น.	21.08 น.	อุบลราชธานี	3.35 น.	
	อุบลราชธานี-กรุงเทพฯ	15.20 น.	21.24 น.	21.29 น.	กรุงเทพฯ	3.45 น.	
ดีเซลราง	กรุงเทพฯ-อุบลราชธานี	23.20 น.	05.51 น.	5.56 น.	อุบลราชธานี	12.30 น.	
	อุบลราชธานี-กรุงเทพฯ	23.20 น.	05.22 น.	05.32 น.	กรุงเทพฯ	12.05 น.	
ดีเซลราง	นครราชสีมา-อุครธานี	-	-	06.10 น.	อุครธานี	11.45 น.	
	อุครธานี-นครราชสีมา	-	-	06.10 น.	นครราชสีมา	12.05 น.	
ดีเซลราง	นครราชสีมา-อุครธานี	-	-	14.45 น.	อุครธานี	20.15 น.	
	อุครธานี-นครราชสีมา	-	-	13.30 น.	นครราชสีมา	19.20 น.	
ดีเซลราง	นครราชสีมา-ขอนแก่น	-	-	08.40 น.	ขอนแก่น	12.35 น.	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ขบวนรถ	สถานีต้นทาง/ปลายทาง	เวลาออก	เวลาถึง นครราชสีมา	เวลาออก นครราชสีมา	สถานีปลายทาง	เวลาถึง	หมายเหตุ
ดีเซลราง	นครราชสีมา-อุบลราชธานี	-	-	10.45 น.	อุบลราชธานี	17.10 น.	
	อุบลราชธานี-นครราชสีมา	-	-	09.15 น.	นครราชสีมา	15.15 น.	
ดีเซลราง	อุบลราชธานี-นครราชสีมา	-	-	12.05 น.	นครราชสีมา	18.35 น.	
ดีเซลราง	นครราชสีมา-ศรีสะเกษ	-	-	08.10 น.	ศรีสะเกษ	13.15 น.	
ดีเซลราง	กรุงเทพฯ-สุรินทร์	11.45 น.	17.42 น.	17.42 น.	สุรินทร์	20.25 น.	
ดีเซลราง	กรุงเทพฯ-สุรินทร์	21.50 น.	02.28 น.	02.34 น.	สุรินทร์	04.50 น.	
ดีเซลราง	กรุงเทพฯ-นครราชสีมา	09.05 น.	-	-	นครราชสีมา	14.35 น.	
ดีเซลราง	นครราชสีมา-สุรินทร์	-	-	15.50 น.	สุรินทร์	19.05 น.	

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดนครราชสีมา

2. การดำเนินงานให้บริการของสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษา

จุดมุ่งหมายของการให้บริการสาธารณสุขทั้งของรัฐและเอกชนนั้น เพื่อให้การบริการในการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การวินิจฉัยโรค การรักษาโรค และการปรับฟื้นคืนสภาพแก่ผู้ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่นั้น จะเน้นที่การรักษาโรคที่นอกเหนือจากความสามารถในการช่วยตัวเองได้

การให้บริการด้านสาธารณสุขในประเทศไทยนั้น มีทั้งการให้บริการจากที่เป็นหน่วยงานของรัฐ และมีบางส่วนที่เป็นการให้บริการจากเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐ การให้บริการด้านสาธารณสุขของเมืองนครราชสีมา ก็เช่นเดียวกัน มีการให้บริการโดยหน่วยงานที่เป็นของรัฐอยู่ในรูปแบบของ โรงพยาบาลศูนย์ ศูนย์บริการสาธารณสุข และสถานบริการที่เทียบเท่าสถานอนามัย นอกจากนี้ยังมีสถานบริการสาธารณสุขที่เป็นของเอกชนจำนวนมาก เช่น โรงพยาบาลเอกชนจำนวน 6 แห่ง นอกจากนี้ยังมีคลินิกรักษาโรคทั่วไป 57 แห่ง คลินิกทันตกรรม 26 แห่ง สถานผดุงครรภ์ 12 แห่ง และแพทย์แผนโบราณ 2 แห่ง (รุจิรา มังคะศิริ และคณะ 2532: 80-81)

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากสถานบริการที่เป็นของรัฐ จำนวน 5 แห่ง และโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 5 แห่ง ซึ่งสถานบริการเหล่านี้เป็นสถานบริการที่มีที่ตั้งในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา สถานบริการสาธารณสุขทั้ง 10 แห่งที่ศึกษานี้เป็นสถานบริการที่มีขนาดในการให้บริการคิดจากจำนวนเตียง ของสถานบริการในขนาดที่แตกต่างกัน ดังจะแยกแสดงเป็นสังกัด และขนาดของสถานบริการ ดังนี้

2.1 สถานบริการสาธารณสุขสังกัดรัฐบาล

2.1.1 โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เป็นโรงพยาบาลศูนย์ที่มีขนาด 1,000 เตียง มีบทบาทหน้าที่จากการกำหนดความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นโรงพยาบาลศูนย์รับผิดชอบในพื้นที่และประชากร 4 จังหวัด ของจังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ เป็นโรงพยาบาลที่มีความสามารถในการให้บริการระดับสูง มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาที่สำคัญทุกสาขา

หน้าที่หลักของโรงพยาบาลศูนย์ ก็คือมีความสามารถในการตรวจรักษาโรค ไข้หวัดใหญ่ และฟื้นฟูสุขภาพ เป็นสถานที่รับปรึกษาและดำเนินการตามระบบการส่งต่อผู้ป่วย

ในเขตบริการ นอกจากนั้นยังเป็นสถานที่ให้การฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกระดับ

2.1.2 **คลินิกกลางสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา** เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นพิเศษ มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ดำเนินงานในรูปแบบกึ่งโรงพยาบาลชุมชน แต่ให้การตรวจรักษาเฉพาะผู้ป่วยนอก

2.1.3 **สถานีภาค 4 จังหวัดนครราชสีมา** เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อสายงานการบังคับบัญชาของกองบรรเทาทุกข์สภากาชาดไทยมีความสามารถให้บริการด้าน การรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพ การอนามัยแม่และเด็ก โดยจะให้บริการเหล่านี้โดยเฉพาะผู้ป่วยนอก

2.1.4 **ศูนย์บริการสาธารณสุขโพธิ์กลาง และศูนย์บริการสาธารณสุขทุ่งสว่าง** เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายบริการสาธารณสุข กองสาธารณสุข สำนักเทศบาลเมืองนครราชสีมา ให้บริการเฉพาะผู้ป่วยนอกที่เป็นประชากรของเทศบาลเมืองนครราชสีมา ให้บริการในด้านการตรวจรักษาโรคเบื้องต้น บริการทันตสาธารณสุข การอนามัยแม่และเด็ก

2.2 สถานบริการสาธารณสุขที่ดำเนินการโดยเอกชน

2.2.1 **โรงพยาบาลเซนต์แมรี่** เป็นสถานพยาบาลสังกัดมูลนิธิคริสตศาสนา เป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาด 100 เตียง ให้บริการทั้งผู้ที่เป็นผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน สามารถให้บริการรักษาโรคได้ทุกระบบ สามารถให้บริการได้หลายประเภทงาน

2.2.2 **โรงพยาบาลป.แพทย์** เป็นสถานพยาบาลของบริษัทโรงพยาบาลป.แพทย์ นครราชสีมา จำกัด เป็นโรงพยาบาลขนาด 100 เตียง ให้บริการทั้งผู้ที่เป็นผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน สามารถให้บริการรักษาโรคได้ทุกระบบ ให้บริการได้หลายประเภทงาน

2.2.3 **โรงพยาบาลเฉลิมชัย** เป็นสถานพยาบาลของบริษัท โรงพยาบาลเฉลิมชัย จำกัด เป็นโรงพยาบาลขนาด 50 เตียง ให้บริการทั้งผู้ที่เป็นผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน สามารถให้บริการโรคได้ทุกระบบ และให้บริการได้หลายประเภทงาน

2.2.4 **โรงพยาบาลสาตราเวช** เป็นสถานพยาบาลของบริษัทสาตราเวช จำกัด เป็นสถานพยาบาลขนาด 40 เตียง ให้บริการทั้งผู้ที่เป็นผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน สามารถให้บริการได้หลายประเภทงาน

2.2.5 โรงพยาบาลมิตรภาพโบลีคลินิก เป็นสถานพยาบาลของบริษัท
โรงพยาบาลมิตรภาพโบลีคลินิก จำกัด เป็นสถานพยาบาลขนาด 30 เตียง ให้บริการทั้งที่เป็น
ผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน สามารถให้บริการได้หลายประเภทงาน